

ԱՇԽԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և առաւ օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունուում է առանձին լեզուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ.

Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Ր Գ Ր Ի Գ Ր Ա Ր Ծ Ր Ո Ւ Ն Ի

ԲՈՒՆՆԱԿԱՌՈՒՄ

Պոլիտիկական Թիֆլիսի մէջ.— Ներքին Տնօրինութիւն. Ամառային ճանապարհորդութիւններ. Սովետների օգտին. Նամակ էջմիածնից. Կերքին լուրեր.— ԱՐՏԱ. ԲԻՆ. ՏԵՈՒԹԻՒՆ. Չինական կայսրի հրովարտակը. Նամակ Թիֆլիսից.— Արտաքին լուրեր.— ԽՈՒՆ. ԼՈՒՍԵՐ.— Հեռագրեր.— ԲՈՐԱՄ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Վստահան ցուցակներ Թիֆլիսից համար մաս և մեղանում.

ՊՈԼԻՏԵՍԻԿԱՌՈՒՄ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Մեր երկրի հետ սակաւ ծանօթ անձինք՝ արեւմտեան եւրոպացիները, միշտ գարմանում են, երբ նրանց հարցին, թէ ի՞նչ տեսակ բարձր ուսումնարաններ ունի Կովկասը, պատասխան են ստանում՝ ոչ մէկ: Տեղական շրջաններում վարդաւոց և շատ անգամ արծարծվել է մի բարձր ուսումնարան հիմնելու հարցը, առանց երբ և իցէ մի որոշ ձև ստանալու: Եւ դա հասկանալի է, այստեղի ազգաբնակիչները իրան չէր պարզել, թէ ի՞նչ նպատակի պէտք է ծառայէր մի բարձր ուսումնարան Կովկասում, և ուրեմն ինչ ուղղութիւն պէտք է ստանար, ինչ հմուտութիւններ կենտրոն պէտք է դառնար այդ ուսումնարանը:

Այդ պատճառով էլ հասկանալի է, թէ ինչու տարածաշրջաններ ընդհանուր էր: Ումանք հակումն ունէին դէպի մի համալսարան, ոմանք նախապատոււում էին մի տէխնիկական մասնագիտական բարձր ուսումնարան: Կովկասում մի բարձր ուսումնարան ունենալու ցանկութեան շարժումները այն էր, որ տարուց տարի ուսանց և արտասահ-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՊԻՍՏԱՆԻ ԶՈՒՑԱԿՆԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՅՏՈՒ ՄԵՋ

Այժմ, երբ արդէն վերջացաւ ընտրողական պայքարը և մեր լարված, տենդային դրութեանը յաջողեց սովորական անվերջ կենցաղավարութիւնը, անհրաժեշտ է, որ մեր հոգևոր վարչութիւնը շտապէ վերացնելու այն խոչընդոտները, մէջ, որ վերջին ընտրութիւններին այնքան անհեղուկ անորոշութիւններ էր լինում: Մեր խօսքը ծխականների կանոնադրում է ճշգրիտ ցուցակ կազմելու մասին է: Իբրև կենդանի օրինակ, մենք կանգ կառնենք Թիֆլիսից հայերի ընտրողական ցուցակների վրա:

Ազգային-եկեղեցական ընտրութիւնները մեջ Թիֆլիսից հայերը, կարելի է ասել, հսկայական քայլերով մեղմացրեց առաջ են գնացել: Ընտրողական կարգ ու կանոնն և օրէնքները ամենանոր էր գծերն իսկ վաղուց արդէն մշակված, գործածութեան մէջ են այստեղ: Տաճկահայ մարդու համար վերին աստիճանի զարմանալի, մինչև իսկ անհասկանալի կերևայ, եթէ լսի որ մեզ մտաւ ամեն մի առաջնորդ իրան համար ջուկ ջուկ կանոններ է շինում ընտրութիւնների համար և այն էլ ձևաւոր, մի քանի օրում... Մեղ թվում է, թէ վատ չի լինի, որ մեր ընտրողական գործերը կարգաւորելու համար օգուտ քաղենք Թիֆլիսից հայերի երեսնամեայ պրակտիկայից, որ նրանք ունեն սահմանադրութեան շտաբի:

Փորձի համար վերցնենք այս անգամ ծխականների ցուցակի հարցը: Այդ ցուցակը նրանք էլ, մեղ նման, քանադաների ձևով են պատրաստում: Բայց մեր և ներքին ցուցակները մէջ կայ մի էական զանազանութիւն. մինչդեռ մեր քանանս պէտք է շատանայ միմիայն իր ծուխներ, այսինքն ամ-

մանի բարձր ուսումնարաններ յաճախող երիտասարդների թիւը քանի զնում աւելանում է, այնպէս որ ներկայումս ոչ միայն ուսանող, այլ և ուսուցիչներ, գործուհիները զնում մեծ մասամբ կովկասցիներին կարելի է հարիւրներով հաշել, եթէ աւելին չասենք: Միակողմանի իրաւարանական և բժշկական ուսման տեղ, որ իր ժամանակին հասարակութեան գլխաւոր պահանջն էր համապատասխանում, տարիների ընթացքում սկսեցին մուտ գործել աւելի բարձր մակարդակի ուղղութիւններ, դարձեալ յարմարվելով անընչապ զարգացող կանաչին Կովկասում: Այժմ բաւական բազմաթիւ գործան գիւղատնտեսներ, քիմիկոսներ, ֆինանսիներ, հանքային ինժեներներ և այլն: Սկզբում իրանց համար գործ չէր գտնելու և ստիպված իրանց մասնապետութիւնը թողնել իրանց գործունէութեանը մինչև անգամ բոլորովին տարբեր ընթացք տալ ուսուցչութիւնով կամ նոյն իսկ փաճառականութիւնով զբաղելու մասնագէտները միայն մի միութարութիւն ունենին, որ նրանք կարողանում էին իրանց հայտնաբերող հասկացողութիւնը, մտաւոր շրջանը ընդլայնել, թէև իրանց սեփական գործի համար տարիների մի շարք կորցրել էին ապարդիւն կերպով:

Այժմ այս էլ փոխվեց, պահանջները աւելի ստիպողական դարձան, առաւել որոշ գիտակցական կերպարանք ստացան: Ուշագրութեան առկայեց այն հանգամանակը, որ Կովկասի եկամտակարար պէտք է նուազվել, եթէ նրա ազգաբնակիչները ամեն ջանք չը գործ դնի երկրի այդ դիւնաբերութիւնը բարձրացնելու: Եթէ տ-

առաւելութիւնն ունի, որ նրա գիտութիւնները մասնաւորապէս տեղական պայմանները վրա ձեւված կը լինեն: Այս վերջին օրերս դարձեալ հարց է յարուցվել մի բարձր ուսումնարան և յատկապէս մի ա լուսնիկական դպրոց հիմնել Կովկասում: Յանկութիւնը այլ ևս ստանալուց անորոշ չէ, դա պատճառական չէ կամ լրիկ փառասիրութիւնը յարցնելու նպատակ չունի: Հարցը միայն նրանումն է, ցանկալի է արդեօք միայն մի մասնագիտութեան զարգացման նպատակով Կովկասում, թէ աւելի ընդարձակ պրոգրամ պէտք է աչքի առաջ ունենալ:

Պատասխանը զիտար չէ: Կովկասի արդիւնաբերութեանը մի որոշ միակողմանի ուղղութիւն նախատահմանված է: Այստեղ գիւղատնտեսութիւնը նոյնքան, որքան և ինդուստրիան գոյութեան իրաւունք ունեն: Կովկասը մասնաւորապէս ոչ լրիկ գիւղատնտեսական, ոչ էլ լրիկ գործարանական երկրները, շարքը պէտք է դասել: Նա պէտք է, որպէս կարելի է, երկու ուղղութիւններն էլ առաջ մղի, գուցէ ժամանակով զարգացման աւելի բարձր աստիճանի վրա գտնելով, դրանցից մէկին առաւելութիւն տալու համար: Հարցաւորականութեան միջոցների պակասութեան է գլխաւոր պատճառը, որ Կովկասցին ստիպված է ինքն իր համար միջերթ արդիւնաբերել, և մի և նոյն ժամանակ կարելոյն չափ, սեփական երկրի միջոցներով իր բազմատեսակ պահանջները լրացնել: Կործարանական ուղղութիւնը և արդիւնաբերութիւնն էլ անտես առնել անհամարն է, որովհետև դարձեալ նոյն հարցողական-

կը եկեղեցու պատին, դրսից: Այդ մի քանի շարժված ընթացքում ամեն մարդ դիւրութիւն ունի մի րոպեով իր անունի վրա մտա զնելու և գոճ սրտով հեռանալու: Ստալի և զանցաւորութեան դեպքում բաւական է միայն մի անգամ յիշեցնել քանաններից մէկին, և իսկոյն և եթէ մտազգիւմ անունը կաւելցնելու ցուցակի տակին: Վան քաղաքում, օրինակ, ամբողջ չորս տարի ապրելով և մի քանի տասնեակ ընտրութիւն տեսնելով և մինչև իսկ ընտրողական արևնալի պայքարներին ակնատես լինելով, մենք չը պատահիք ցուցակ կազմելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուցակ ունենալ, այլ և ամեն մի եկեղեցու ծխականների ցուցակը կախարդանալով հարցնելու մասին, առաջարկում էին ծխարկներին ճիշդ ցուցակ պահել կոնսիստորիայում, որպէս զի ընտրութիւնների ժամանակ ամեն մարդ կարողանար դնել այնտեղ և ստուգել, թէ կայ արդեօք իր անունն էլ ցուցակում: Մենք այդ առաջարկութիւնը լրացման կարօտ ենք համարում և կարծում, որ մեղ պէտք է անպատճառ տաճկահայ օրինակին հետևել, այսինքն ոչ միայն մի ընդհանուր ցուց

Թեան միջոցները զարգացած չը լինելով, միւս կողմից, բարձր մակարդակի պատճառով օտար երկիրներէր վերականգնելու անհրաժեշտ էր, այն ինչ կենցեցի զարգացումը առաւել բարձր յարմարութիւններն է սովորեցնում, աւելի մեծ կոնֆորտ է մտցնում և պահանջը բարձրացնում: Երկրորդ պէտք է որքան կարելի է բազմաժողովար կարգաւորելով տեղական զարգացումը աչքի առնել նաեւ:

Երբ աստիճանային շնորհը է երկարացնել, որ կովկասեան պովարտ է իսրայիլում բազմաթիւ գերունի կատարելութիւն է իր գոյութեան սկզբում գուցէ իր գործունէութիւնը միայն մի քանի ճիւղերով պէտք է սահմանափակել: Պօլիտեխնիկումներն այն առաւելութիւնն ունեն, որ իրանց պրոֆեսորները միշտ կարող են ընդլայնել և յարմարելով ժամանակի պահանջներին, նոր նոր բաժիններ հիմնել: Այսպէս, օրինակ, եւրոպական և յատկապէս Գերմանիայի պօլիտեխնիկումները նոյն պրոֆեսորը չունեն ասան տեղ, նրանք յարմարում են տեղական և ժամանակի պահանջներին: Մի օր և իցէ բաժին, որ յիշեալ պրոֆեսորից մեկուսացուած դրութեան մէջ է և ուսանողները ամենամեծ քանակութիւն է գրաւում, նոյն անուն կրող մի այլ պրոֆեսոր պրոֆեսորը չունի:

Միւս կողմից, շատ անգամ մի պրոֆեսոր, որ հիմնով է որոշ նախագծով, ժամանակով օգտուէտ է համարում զարձակ մի օր և է նոր բաժին հիմնելու կամ գննել մի նոր առարկայով ճիւղացնելու իր պրոֆեսորը: Եթէ դիւզատնական մասը գոյութիւն չունի, դիւզատնական և ոչ մի պօլիտեխնիկումի մէջ, պատճառն այն է, որ այդ մասնաճիւղի ճամբար, ինչպէս և Ռուսաստանում, գոյութիւն ունեն յատուկ ուսումնարաններ: Բայց թէ և յատուկ անաստագահական և հանքարանական գրգռողներ էլ կան, այդ երկու գործնական ճիւղերը կազմում են նաև այս կամ այն պօլիտեխնիկումի բաժիններ: Այսպէս, օրինակ, ներքաւական համարելով, անցնեն հարցի գործնական կողմին:

Աչքի առնելու անհրաժեշտ է ներկայ պայմանները մենք այն կարծիքի ենք, որ ցանկալի կը լինէին առ այժմ հետևեալ բաժինները:

1. Գիւղատնտեսական.
2. Հանքաբանական.
3. Գիւղական.
4. Հանքաբանական և արհեստագործական (սրա մէջ պէտք է մտնեն և ջրանցքներ, կամուրջներ և քարայրների փողոցների կառուցման վերաբերող առարկաները).
5. Էլեկտրատեխնիկական և մեքենայագործական.
6. Ընդհանուր (պատրաստական) գիւտութիւնները բաժին, որի մէջ կը մտնեն մաթեմատիկական դիտութիւնները, քաղաքական ստատիստիկա, որքան նա կարող է գործարանական կենցեցի հետ, և այլն:

Մեր վերել բերած կարծիքներով և առաջարկութիւններով մենք նպատակ չունենք վերջնական վճիռ յայտնել, բայց պարտաւենք, եթէ առիթ լինի և մասնաւոր եթէ ինչ հարցը հասարակութեան հետաքրքրութիւնը գրաւել, մեր առաջարկութիւնները պատճառաբանել և ապացոյցներով հաստատել:

Պրոֆեսոր Ա. Արծրունի

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՄՄԱՍԹԻՆ ԶԱՆԱՊԱՐԿՆԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Իրազմանչոր ամառ մեծ թուով ինտելիգենտ մարդիկ ազատ են լինում իրանց սովորական պարամպուններից, օրինակ ուսուցիչները, ուսանողները և արձակուրդ վերցրած անձինքը: Գրանց համար ամառը մի այնպիսի ժամանակ է, երբ նրանք հանգստանում են իրանց ձմեռվայ ծանր զբաղմունքներից յետոյ:

Հանգստութիւնը շատ կարեւոր և անհրաժեշտ մի բան է և պէտք է միայն ցուել, որ նա առ այժմ սահմանափակ չըլանին է վերաբերում և շատ մտաւոր աշխատանքներ գործել են նրանց ու շարժած գրութեան մէջ, երկար տարիներ անընդհատ շարունակում են աշխատել, առանց հանգստանալու:

Հանգստութիւնը անհրաժեշտ է, որպէս զի աշխատասրբ նորոգել իր ոյժերը և կարողանալ եւանդով շարունակել իր գործը: Սակայն հանգստութիւն բարձր է նշանակում միայն անգործութիւն, ամեն տեսակ աշխատանքից ազատ լինելը: Հանգստութիւնը բաժան ձեռք է բերվում, երբ փոփոխութիւն է մտցնում աշխատութեան տեսակի մէջ, երբ մթերոլնակ, միակողմանի աշխատանքից լարված ջղերին տրվում է ուրիշ ուղղութիւն, երբ պարտաւորեցից զօրք փոխարինվում է կամաւոր աշխատանքով:

Այդ տեսակ հանգստութեան ձեւերից մէկն է և գիտական նպատակով ամառային ճանապարհորդութիւնը, որը չը նայելով իր անխուսափելի անյարմարութիւններին, վերջի վերջոյ շատ աշտ կերպով հանգստացնում է լարված ջղերը, թարմացնում է մարդուն և պարտաստում է նրան նոր աշխատանքի համար:

Ամառային ճանապարհորդութիւնը մեր երկրի հետ ծանօթանալու, նրա ընդլայնելու և բնակչուների կենցեցի երեւոյթները ուսումնասիրելու միջոցներից մէկն է: Ի հարկէ, այդ ծանօթութիւնը, այդ ուսումնասիրութիւնը չէ կարող միանգամայն մեծ լինել. բայց և այն, ինչ նա ստանում է, կունենայ իր էական նշանակութիւնը, մի կողմից նիւթ պատրաստելով անկի մեծ հետադատութիւններ համար, իսկ միւս կողմից, որ շատ գնահատելի է, ծանօթացնելով նրանց իրանց երկրի հետ, հարստացնելով մարդկանց տպագրութիւնները և գործնական ընթացք տալով նրանց մտածողութեան:

Բնութեան, մարդկանց կենցեցի հետ ինտելիգենտ ոյժերի այդ չիօմը, անխակած, կունենայ իր օգտուէտ հետեանքները: Այդ չիօմից կատարման խնդիրներ, որոնք կը զբաղեցնեն ապաստանել են ծիրաններին և ոտակոտոր ջարդել են պայտով թէ նոյն իսկ այդ անձանց և թէ ուրիշներին, և հետադասութիւն ու ուսումնասիրութեան համար նոր ասպարէզներ կը բացվեն:

Թէ մեր հասարակական գործողների չըլանում, թէ բարձրագոյն գործողների ուսումնողութեան մէջ յաճախ յարուցվել է երկրի ուսումնասիրութեան խնդիրը, բայց մնացել է միայն այժմ առանց գործնական ընթացք ստանալու:

ՍՈՎԱՍԱՆՆԵՐԻ ՕՐՏԻՆ

Ստացանք թիւրքաց Հայաստանի, Երևանի ու կարսի նահանգների սովետների օգտին.

- 1) Սև քաղաքից, 130 րուբլի, որ հանգանակել են Բաղբաւ Եւրեան, Տ. Լիսինեան, Նուբար Մ.՝ Նուբարեան, Արտաշէս Յիզանեան, Մարտիրոս Տէր-Սեմեփանեան, Մելքայէ Տէր-Րայէլեան, Արեսն Նաջարեան և Վահան Տէր-Պօղոսեան, Ա. Զարաբէ, և Բալախանի երիտասարդների մէջ:
- 2) Թեմիր-Սուֆուրաից, օր. Հեղինէ Թովակիմեանի միջոցով 10 րուբլի, որ ուղարկել է Նովո-Ալեքսանդրիայից Ռուբեն Բաղդինեանց:
- 3) Ռաշտից, Բ. Ստրանինեանի միջոցով 84 ր. 20 կօպէկ, որ հանգանակված է Ռաշտի հայերի մէջ: Ընդամենը հանգանակված է եղել 184 րուբլի 20 կօպէկ: 100 րուբլի մի քանի ժամանակ առաջ ուղարկված էր մեզ և յայտարարված է Վաչագի մէջ: Իսկ մնացած 84 ր. 20 կ. ստացանք այժմ: (Նուբարեանների անունները չենք կարող տպագրել):
- 4) Պետաիգորսկից, Մ. Արքրադեանից 5 րուբլի:

Ուրեմն նախկին 841 րուբլի 53 կօպէկի հետ, այժմ ունենք ընդամենը 1070 րուբլի 73 կօպէկ: Այսօր, օգոստոսի 2-ին, ուղարկեցինք.

- 1) կարս, Բարեգործական ընկերութեան ձեւադրի, գաղթականներին հայրենիք վերադարձնելու համար 100 րուբլի:
- 2) կաղաթուհի, Բարեգործական ընկերութեան ձեւադրի, գաղթականներին հայրենիք վերադարձնելու համար, 100 րուբլի:

Մեզ մօտ մնում է 870 ր. 73 կ:
Ուրեմն մինչև այժմ ստացել ենք 8336 ր. 55 կ. Ուղարկել ենք 7466 րուբլի:

ՆԱՄԱԿ ԷՋՄԻԱՅԻՆ

Յուլի 21-ին

Այսօր առիթ ունեցայ Ներսիսի անտառով անցնելու: Գնում էի ճանապարհների վրա աշխատող ճարտարագետներին գործը տեսնելու, որոնք յուլիսի 14-ից զբաղված են որոշելու համար այն դիմը, որով պէտք է անցնի կառուցվելիք երկաթուղին:

Սահմանային արեգակի այրող ճառագայթները բոլորովին խանձել էին անտառի խոտը, որի վրայից վերացած է և օր աւուր վրա աւելի և աւելի վերանում է բարդինի, թիղինի, ծիրանինի և թիթիւնի ստուերը, որովհետև օր աւուր կատարվելով նուազում, անօդայնում են ծառերը և թողնում են գետնը մերկ և անպաշտպան:

Լինել, որի առաջին և զլխաւոր նշանակութիւնը անտառին ջուր տալն է, ներկայումս զովաչնում է իր ամբարած ջրերի մէջ վարարչապետի մասը ու խոշորին, որոնք նրա ալիքների մէջ թարմացնում են իրանց խարչված անխմերը: Իսկ անտառը, որի օգտակարութիւնը բազմապատիկ է՝ որպէս զբառաւայր, որպէս հովաստան, որպէս խոտահար, որպէս արտատեղ, որպէս չլիւթեան դերաններ տուող, որպէս վառելիքայն ժառանգարարող, անտառը պատկառում է ջրի: Այդ կենսատու հիւթի անբաւարար, անկատար մասնակարգվելով կամ երբեմն իսկի չը մասնակարգվելով, խոտը խոտած է, իսկ ծառերը իրանց գոսացած գազաթնիքով, շատ տեղ էլ իրանց ամբողջովին չորացած մարմնով կարծես ցցված լինեն որպէս բողբոջներ:

Ես յաճախ եմ պոթոյտ անում անտառում: Այսօր նա նման էր կուր զայտի, ուր խուսն քանակութեամբ թափված են լինում մարմինները, բերանք սփյուռ տարածված, դիակ դիակի մօտ: Տասարված ճղատարած գերաններ խոտերից խցված են ճանապարհների արեւելեան երկու ծառուղիներ վրա զլխաւորապէս ելել է, որ անկամ միջոցին նրանք, բարձրահասակ բարդները, պատանել են ծիրանների և ոտակոտոր ջարդել են նրանց: Անցեալ տարի, խորահանք, այդպիսի մի կտորած պատանեց Գեորգ Գ-ի ձեռատունի զարտաւարներին. 715 հատ զարտաւար, մանր ու խոշոր, մէլ-մէլ համբված, ընկել էին սողոր բերանը, վաքի հնոցները առաքանելու համար: Այս տարվայ ձեռնպարտի զարձակ մի ուրիշ կտորած տրվեց հարիւրաւոր բարդներին, զարծեալ վառարանների համար: Ամառս այդ հարկի տակ մտաւ դարձեալ Գեորգ Գ-ի ծիրաններից չորերի մի մեծ մասը: Այդպէս, անտառը ծառաշուկ է վաճարել, սրա այս ու այն պէտքի համար, ուրեմն և պէտք է արժանի ճանաչվի նրա ինստատածութեանը: Իսկ պակասն էլ, զգալի դարձ, հէնց այդ է այս րօպէլս:

Անցեալ տարվայ գարնանն ևս, տեղապահութեան օրով, ևս ականատես եղայ բարդների մի կտորած, որոնք հարկաւորվեցին միբանների համար կառուցված մեծ շէնքին: Բայց նոյն գարնանը ես դարձեալ ականատես եղայ նորերի տանեակ հազարներով անկղմուն: Անտառի հարաւային և արեւելեան եղջերը, Գայիանի վանքի հարաւային պարսպի դիմացը նրա ամբողջ երկայնութեամբ մի գօտի և լճի արեւեան թուկ երկայնութեամբ: Բայց ինչ եղաւ այդ նորատունիկներին մի մեծ առ նշաւար, անտառում ճարակվելով, վաքի այժ ու ոչնարը, անտառում ճարակվելով, կրծոտեցին նրանց գլուխները. ազատ մնացին միայն լճի հարեանութեան մէջ անկղմունքը, որոնց չը հասաւ ոչնարի ոտը: Իսկ այս տարի, անջուր մնալով, հարաւային եղջը և Գայիանի մօտի գօտին չորանալով չորացան դեռ շատ վաղ, իսկ արեւելեան եղջը, որ սկզբում այժմ երես տեսնելով բաւական լաւ բողբոջեց, յայժմ կենդանութիւնը ձեռք վերցրածի պէս է ցամաքութեան երեսից: Թուսատու վիճակի մէջ է լճի մօտի կտորը:

Ջրի պակասութիւն չը կար այս տարի, մասնաւոր որ լինել էլ է մինչև պատահները, ուրեմն ինչի էր չորանում մատաղատունը: Եթէ այդ հարցը կարողանայ հետաքրքրել կարեւոր մէկին, այն ժամանակ կարելի կը լինի պատասխան տալու: Գայիանի կառավարութիւնը: Միայն առաջուց կարելի է ասել, որ այդ պատասխանը ճշմարիտը չի լինի: Պարզն ասած, նախանձն ու անխելութիւնը, որոնք մահկանացուների յարկի տակ ամեն տեղ բնակութիւն ունեն, այս վանքի մէջ վայրենական անխելութեան են հասած: Նախագիծ է, ձեռնարկել է մի գեղեցիկ, օգտակար բան Ա-ն, Բ-ն՝ որ յաջողում է նրան և մասնաւոր նրա բարեկամներից էլ չէ, թշնամու աչքով ու վերաբերութեամբ է նայում նրա գործին: Հն, այս ձեռատունը նրանն է. զէ թող երթայ չորանայ ու վերանայ:

Փոքր ինչ դատաւորութիւն ակելի հեռատեսութեամբ առաւել ձեռք կը տար մեր հայր-սուրբներին: Մենք գիտենք, որ ոչխարն իրանց ձեռքի տակ լինելով, կարծիքը պէտք է ուտեն և բերդիցը պէտք է հազեն, նոյն իսկ անհայտ ու անչար գործածութեամբ մինչև լաւագոյն ժամանակը գայ և օրինաւոր կարգը ստեղծէ. բայց միթէ փոքր է շատե պահպանելու ու անցնելն էլ խոհմութեան գործը չը պլտի համարվի իրանց աչքում: Չէ որ ասուել ջրի ցամաքելովը նրանում ընակողներն աչքերը դուրս են գալիս. դա արդէն մեր պահերից ձեռք բերած խելամուտքիւն է:

Ա. Մ. Եղեղեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԻ

Մեղ հարողում են, որ Ներսիսեան զգրողի հին հոգաբարձութիւնը այս օրերս նիստ պէտք է կազմի նոր տեսչի ընտրելու համար: Այնպէս տարօրինակ է այդ լուրը, որ նոյն իսկ անհաստատի է թվում: Տարբարազարար, դա ճշմարտութիւն է, և մենք հաստատապէս գիտենք, որ հին հոգաբարձութիւնը պէտք է ձեռնարկէ տեսչի ընտրութեան գործին: Հին հոգաբարձութեան այդ քայլը չէ կարելի արդարացնել և ոչ մի հանգամանքով, ոչ մի պատճառաբանութեամբ: Եթէ այդ մարդիկ փոքր ինչ արդարագուտ լինէին, փոքր ինչ տակո ունենային, նրանք անմիջապէս պէտք է յայտնէին, որ լոզիկան, հեռատեսութիւնը և պատասխարութիւնը իրանց թոյլ չէ տալիս նոր տեսուչ ընտրել այն ժամանակ, երբ նոր հոգաբարձութիւնը վաղուց ընտրված է, հաստատութեան թղթերը վաղուց ուղարկված են էլջրիւսին և այսօր թէ վաղը նոր հոգաբարձութիւնը պաշտօնի մէջ պէտք է մտնի: Միթէ ճշմարիտ զգրողի շահերը չեն պահանջում, որ նոր հոգաբարձութիւնը ընտրի նոր տեսչին, որպէս զի նրանց մէջ փոխադարձ համարաշինութիւն լինի: Անկասկած զգրողի շահը այդպէս է պահանջում, և մենք զորմանում ենք, որ այն մարդիկ, որոնք տաս, տասնինգ տարի հոգաբարձու էին, և հաւատացնում հին, թէ իրանք անկեղծ կերպով սիրում են Ներսիսեան զգրողը, այնքան քաջութիւն չունեն, որ զգրողի շահերը աւել բարձր դասեն, քան իրանց մանր-մուկը կրքերը:

Մեղ հարողում են, որ թիւրքաց Հայաստանի Ստառն կոչված դաւաճը վերին ստիճանի նեղ վիճակի մէջ է սովի կողմից: Մի քանի ամիս է արդէն սովը անտանելի դրութեան մէջ է դրել այդ լեւնոտ դաւաճի քաջարի բնակիչներին:

Թիֆլիսում գտնվող Բողբոջանի ծխախոտի գործարանի ծառայողները մեզ դիմեցին հետևելու գանգատով. ամբողջ 13 տարի է արդէն, գործարանատէր Բողբոջանէան բոլոր բանւորները դեռ թիֆլիսի մի յայտնի տոկոս վերցնում է և պահում իր մօտ. այդ գումարից կազմվել է մի խնայողական դրամարկի, որից բանւորները կամ նրանց ընտանիքները իրաւունք պէտք է ունենային օգտվելու, հիւանդութեան, կամ մահվան դեպքերում: 13 տարվայ ընթացքում կազմվել է մի անգլիկ գումար, սակայն և ոչ մի անգամ բանւորները դրանից օգուտ չեն քաղել: Կատարած բանւորները դիմել են գործարանատիրոջ և ուղեցել են օգտվել այդ փողից. բայց միշտ մեթոնմն են ստացել: Գործարանատէրը նոյն իսկ հայել չէ տալիս, թէ դրանք է այդ գումարը և ինչքան գումար է գոյացել այդքան տարիների ընթացքում: Եւ անհարկար ծառայողները ինչպէս հարողում են «Кавказъ» և «Тифлисский Листокъ» լրագրիները, Թիֆլիսի ոտակահատակի միջոցով դիմել են Թիֆլիսի նահանգապետին, ինչպիսի պաշտպանել իրանց շահերը և իրաւունքները: Պ. Նահանգապետը պահանջել է գործարանի հաշիւմատեանները հարցը ճշմարտութեամբ պարզելու համար:

Թուլիսի 29-ին Թիֆլիս ժամանեց Փինանսների միւստարի օգնական Ա. Իվաչէնկով: Թիֆլիսում միւստարի օգնականը պէտք է քննել մասնաւորապէս, պետական բանկի և մի քանի սլո հիմնարկութիւններ: Ապա իվաչէնկով պէտք է գնաւ Բազու, Բաթում, Նոյնօրիսիակ և կովկասի

ուրիշ քաղաքները: Սակայն, Պետերբուրգից ստացած հեռագրի պատճառով, Ֆիննլանդները մինիստրի օգնականը, յուլիսի 31-ին առաւօտեան, Բաթումով ճանապարհ ընկաւ դէպի Պետերբուրգ: Կարգավիճակը միայնակ էր կարողացաւ քննել ոչ պետական բանկը և ոչ էլ ուրիշ հիմնարկութիւններ:

Մեզ հարցորում են, որ թիֆլիսի առաջնորդ Սուրենեան եպիսկոպոսը հեռագրով դիմել է Էջմիածին, կաթողիկոսական դիւանին, խնդրելով վերջապէս յայտնել, թէ արդեօք առաջիկայ օրում անական տարին միայն ցնեղ ունեցող ուսուցիչներին պէտք է պաշտօնի հրաւիրել, թէ ցնեղ չունեցողներին էլ կարելի է պաշտօն տալ: Էջմիածինց դեռ ևս ոչինչ պատասխան էլ տրված: Մենք կարծում ենք, որ Էջմիածնի հոգևոր իշխանութիւնը այդ մասին մի հրահանգ պէտք է տայ, ոչ թէ միայն թիֆլիսի թեմին, այլ առհասարակ բոլոր թեմներին, որոնք բոլորն էլ անհամբեր սպասում են այդ մասին մի որոշ տեղեկութեան:

Թիֆլիսի նահանգական դատարանի շրջանի պատուար հաշտարար դատաւորներ, ինչպէս նաև արքեպիսկոպոս Պետերբուրգից «НОВОЕ ОБОЗР.» լրագրին, նշանակված են՝ իշխան Ի. Անդրոնիկով (Սնիստի ազնւականութեան պարագլուխ), իշխան Ն. Արզումանյան-Գորգոբուկով (Նախկին քաղաքագլուխ), իշխան Լ. Բազաթով-Մուխոմելով (Գուչեթի ազնւականութեան պարագլուխ), իշխան Ե. Բէհթեօղլու (Թիֆլիսի դատական ազնւականութեան պարագլուխ), Ե. Վէրջնեբում (Նախկին գլխավոր քարտուղար, հոգ. յանձնատնօղախ), Ս. Վիլչուկով (Չրեթի տեսուչ), պ. Վլադիմիր (պետ. ազնւականութեան բանկի Անդրկովյանեան բաժնի կառավարիչ), իշխան Ի. Զօրջաձէ (Թեաթի գաւառական ազնւականութեան նախկին պարագլուխ), Մ. Զավադով (Կովկ. ուսումն. շրջանի ընդհանուր տեսուչ), Ն. Զէյլից (Անդրկ. ստատիստիկական մասնագործի զլխարար խմբագիր), պ. Զիւրեման, Ի. Կոչլիվիկ, իշխան Լ. Մադալով (Նախկին նահանգական ազնւականութեան պարագլուխ), իշխան Գ. Մէլիքով (առանձին յանձնարարութիւնների պաշտօնայ Վովկասեան կառավարչական մաս), իշխան Գ. Օրբէլիանի (Բորչալուի ազնւականութեան նախկին պարագլուխ), պ. Օտտաֆիլով, Ե. Սարիցցի (Անդրկովկասեան ուսուցչական սեմինարիայի քերական), Ի. Սուլիանով (Գործի ազնւականութեան պարագլուխ), և զենեարարական իշխան Սուլիանով:

Մայրաքաղաքի լրագիրները հարցորում են, որ ճիշտ տույններով ճանապարհորդելու իրաւունքը երկաթուղիներում, ինչպէս յայտնի է, ապրիլի 1-ից սահմանափակված է: Այժմ ֆիննլանդների մինիստրութիւնը մտադրութիւն ունի արգելել 1895 թվ. յունիսի 1-ից ճիշտ տույնների տալը, ի բաց չառնելով և երկաթուղիական ծառայողներին:

Զինուորական մինիստրի միջնորդութեան համաձայն, ներկայ 1894 թվ. համար, ինչպէս հարցորում է «Карсб» լրագիրը, հարցադրական ճանապարհների մինիստրութեան նախահաշիւ մէջ 736 հազար թուրքի է մտցրած: Երանի և Կարմիր ամենանշանաւոր կէտերի մէջ ճանապարհները բարեփոխւած համար, այնպէս որ մտադրութիւն կայ՝ անարգել հարցադրականութեան հաստատելու համար վերոյիշեալ շրջանների նշանաւոր կէտերի մէջ—Երևան քաղաքի և Կարմիր կէտի մէջ—Խուճուղի շինել Էջմիածնից, Սարգար-Արազի միջով, դէպի Կարմիր-Արազ գետի վրա. ճանապարհ շինել Կարմիր-Արազի միջով և Էջմիածնի միջով: Զինուորական կայտերի վրա և Կարմիր-Արազի միջով, Գրեգորի միջով, դէպի Կարմիր և մշտական կայտերի վրա և Կարմիր-Արազի միջով, խուճուղի շինել Կարմիր-Արազի միջով և Կարմիր-Արազի միջով, խուճուղի շինել Կարմիր-Արազի միջով և Կարմիր-Արազի միջով:

Մեզ ուղարկված է Հրատարակական ընկերութեան տպարան մի նոր գրքի, «Վարդանանի» վերնագրով, աշխատութիւն Շիրվանզադէի: Այդ գրքի վրա մէջ դեռնոված երեք փոքրիկ Վարդանանի պէտք է պահարկել և աւելցնել:

Երեւանի հրատարակութիւնների մէջ, և այժմ Ընկերութիւնը լոյս է ընծայում առանձին գրքով ու Վարդանանի նոր 1-ին թիւը է 40 կողմէ: Կա ընկերութեան 79-րդ հրատարակութիւնն է:

Բարեգործական ընկերութեան Ալեքսանդրովի ճիւղի վարչութիւնը ուղարկել է մեզ նետեալը—«Գաղթականների նայրնիք վերադարձնելու համար «Մշակի» խմբագրութիւնից յուլիսի 19-ին ուղարկած 100 թուրքի վարչութիւն ստացաւ այդ մասին պարտք է համարում յարմար մարդասեր նուիրատուներին և յարգելի խմբագրութեանը իր խորին շնորհակալութիւնը»:

Բագուի «Качи» լրագիրը հարցորում է, որ յուլիսի 27-ին Բագուում մեռել են ստամոքսի կաւաւորից Հուսէյն-Փաշա Գերաբայ-Մուսալիմ-օղլու: Կազմակա Մէլիքով փորձութիւնից և Գեորգ Բաբայով ստամոքսային ցաւից վերջին երկուսը երեւաններ են: Թուլիսի 28-ին նոր հիւանդութիւնից մեռաւ մի 45 տարեկան թուրք:

Պետերբուրգից, յուլիսի 29-ից, «НОВОЕ ОБОЗР.» լրագիրը հետեալ հեռագիրն է ստացել. «Լրագիրները հարցորում են, որ շուտով ուղարկեն հարցողականներ կը ճանտարարի ուսուցչ բոլոր երկրամասերի կայսրանի կառավարչական և անդրկովկասեան երկրամասերի մինիստր Երմոլով ճանապարհ է ընկնում դէպի հիւսիսային Կովկաս օգոստոսի սկզբին, իսկ արևելից կը շարունակի ճանապարհը դէպի Անդրկովկաս»:

Է.Մ.Մ.Մ.Մ. մեզ գրում են յուլիսի 27-ից. «Այսօր այստեղից ճանապարհ ընկաւ դէպի Թիֆլիս Գաղաբար Արզուման, որին ձեմարանի այժմեան վարչութիւնը այլ ևս պաշտօն չէ տալիս, և Միստրի վարդապետ Տէր-Մուխոմելով վերջինը գնում է արտասահման, ինքզուրկ, մարդաբանական կոնֆերանսի ներկայ լինելու: Այսօր պէտք է թիֆլիս գնա և ձեմարանի տեսուչ Կարապետ Կուստանեան, ուսուցչական նոր խումբ կազմելու համար վարչատնակարգային մեկնում են և Սահակ վարդապետ Այվազեան դէպի Նոր-Զուղա, և Արամ պիտի Ֆինիքի Մուխոմելով, որ անցելով տարի երեւանէ միջ Էջմիածնի էր եկել և մինչև այսօր մնում էր այստեղ: Այվազեան վարդապետը գրում է Սպանիա, փոխարինելու այստեղի առաջնորդ Լալայի եպիսկոպոսին, որը գնացել է այցելելու Հնդկաստանի հայերին, իբրև նրանց առաջնորդ, և ապա պէտք է գնա Անգլիա, այստեղի հայերին այցելելու համար»:

Երեւանի մեզ գրում են. Երեւանի վարդապետը դեռ ևս չէ վերադարձել: Հարցաբանական ժողովները գոյութիւն չունեն. բացակայ հողաբարձուների վրա աւելացաւ մէկը ևս, որը առևտրով Մուսկով գնաց: Ուսուցիչները հեռագրով խնդրում են ցանկացած դասերը և հեռագրով էլ ստանում Երեւանի վարդապետից: Մանդինները երանցներ չիրականացան. նա ոչ միայն ձեմարան չէ հրաւիրել, այլ և նրա պատճառով վաճառ մարդապետի նրաժամեցրելին, որին նորից Մանդիններն կը մտաւայ իր հրաժարականը և կը ստանան ի տեսչի պաշտօնը՝ կրկին Երեւան վարդապետի ցանկութեամբ: Մի խօսքով, ու ինչ ուղարկ էլ, այն էլ անտու է»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Զինուորական կայսրը մի հրովարտակ հրատարակեց, որով արդու է, թէ ինչն բարձրագոյն իրաւունքներ ունի Կորէի վրա և իր իրաւունքները պաշտպանելու համար իր ամբողջ զօրքը հրամանատար է նշանակում Լի-Գուն-Չանգ փոխարքային: Վերջինի կայսրը հրամայում է բռնել և ոչնչացնել ևսպոնանական նաւերը: Հրովարտակը, որով ընդունում է Զինաստանը Եպպոնիայի յայտարարած պատերազմը, հրամայում է փոխարքային և զենեարարներին արտաքսել ևսպոնանական ժամատակտը նրա որդեկից: Պատերազմի և արեւմտեան զինուորական պատասխանատուութիւնը զրկում է Եպպոնիայի վրա, որը պատերազմում է անարդար գործի համար: Զինաստանի զինուորական արհեստանոցները օր ու գիշեր աշխատում են: Փոխարքայի կարծիքով,

Զինաստանը պէտք է սխտեմատիկաբար ձգտի սպառել Եպպոնիայի պատերազմական ոյժերը: Զինաստանական պատերազմի առաջին անգամը, անգլիական լրագիրները խօսքերով, սպառնում էին խախտել ամենազօրեղ Լի-Գուն-Չանգի դրութիւնը: Կայսրը դժգոհութիւն էր յայտնել փոխարքայի դանդաղեցումը: Պէտք է, որը պատճառով ևսպոնանցիները կարողացան անել շուտ պատրաստութիւններ տեսնել պատերազմի համար: Լի-Գուն-Չանգին առաջ էլ պատահել է ժամանակաւորապէս զրկել կայսրի շնորհներից, սակայն ամեն անգամ, երբ նրանից դժգոհ լինելու պատճառով, կանչում էին փոխարքային Պէիլին, նա գնում էր այնտեղ տաս հազար հողաց բաղկացած զօրքով, որով յաճախ ազատում էր իր զուրկը պայտասական կուսակցութեան թշնամական խնդիրներից և կայսերական ընտանիքի ազդեցութիւնից: Լի-Գուն-Չանգը, որը այժմ 71 տարեկան է, միակ բարձրաստիճան պաշտօնայ է, որ առաջին հեղինակութիւն ունի ամբողջ Զինաստանի մէջ: Նրան յաճախ անուանում էին Զինաստանի Բիւնարի: Փոխարքան 75,000 հողաց բաղկացած զօրքի և զինուորական նաւատորմի անսահման հրամանատարն է: Նա շատ հարուստ է: Հակառակ կայսրի, որը մանչուրական ժազուր ունի, նա բուն չինացի է, և զբանգ է մասամբ բացատրվում նրա հեղինակութիւնը: Սակայն նա ազդեցութիւն ունի զլաւարապէս այն պատճառով, որ պետական մեծ խելք ունի և շատ լաւ ծանօթ է արեւելեան քաղաքականութեանը:

ՆԱՍՏԱԿ ԹԻԻՐԻՍՏԻՅՑ

Կ. Պոլսի, յուլիսի 16-ին խոստացել էի անընդհատ գրել պատրիարքական կառավարչական և այլ հարցերի մասին, բայց խոստանալ բաւական ուշացուցի, որովհետև վերջին թղթակցութեանս հարցը յանկարծ պայթեցաւ Պոլսի երկրաշարժը, և իմ տունս ալ, հարգաւոր տուներու և կրպակներու հետ, անբովեց ու զլաւարեց: Երբ այդ օրը շնչապառ տուն հասայ, կինս ու զաւակներս արդէն թաղին հրապարակը ելած էին հարգաւորներու հետ, որչ, անօղջ, անշուտ:

Շարժք մը վրանի տակ ապաստանեցայ ընտանիքով, յետոյ արդականներէս մէկուն տունը փոխադրուեցայ—տունը փայտէ ըլլալուն պատճառով թէ անվնաս էր մնացել երկրաշարժէն և թէ համեմատաբար անվնաս—որ սակայն մեղմէ դատ երկու ընտանիք ալ կային: Պզտիկ տուն մը մէջ, որ հարկը կը բաւէր տան տիրոջ համար, այժմ 20—22 հոգի բնակուած էին: Մեզի պէս տունը շատ են: Գոտուեցան և այնպէս աղբիւ, զժողով ընտանիքներ, որ անցանցները, երբ դիւր էր Պոլսի երկրաշարժը ամբամած էր և փոթորկի երկրաշարժը արքայ, սիրայօժար վրանարաններէն շատերուն իրենց տուները հրկըմէն կախցին: Իսկ վրաններու տակ ապաստանածներու վրանները, վախը, յուսահատութիւնը, տագնապը այլ ատեն աներակայելի էր: Բայց բարեբաղդաբար փոթորկի երկրաշարժը անցաւ, ամպերը հեռոճաճեց ցրուեցան, երեւցան աստղերը և խելքժ ժողովուրդը հանգստանալու և ապահով քնեց:

Երբ հարգաւոր ընտանիքներ փոթորկի երկրաշարժին իրենց սեւ օրը կուլային և ընկնելէն չէին գիտեր, անդին անգլոթ, անկարելից հարուստ ու ազատով դատը, քաղաքականութիւնը, կառավարութիւնը, ոստիկանութիւնը, անցածէ և ոչ մէկը պզտիկ, անշուտ փորձ մը անգամ չէր բաւէր և է կերպով, թէ ոչ մշտապէս, գոնէ անսահմանակեց կերպով, նմանօրինակ պարապարակու առնեն, ապահով ապաստաններ հայթայթել, ապահով ընտանիքներ պատրաստել:

Եթէ ուրիշ ոչինչ չէր կրնար ընել անուանական կայսերական զլաւարաւորութիւնը, գոնէ իր զինուորական վրանները բաժանէր անսահմանակեց կերպով այդ դժբաղդ արկածեալներուն և գոնէ անգամ մը իր ամենօրեայ տեղի անտեղի շուրջած «ամենաողորմած», «բարեխնամ», «հարապարտ» յատկութիւնները իրապէս ցուցնէր, գոնէ անգամ մը ապացուցէր:

Այսպիսի հարգաւոր օրինակներէն, հարգաւոր պաշտոններէն յետոյ տակաւին կը գտնուին անարդ, հացկտակ, վարձկան թղթակիրներ, որ նորէն անստիպար յանդիւնութիւն, համարձակութիւն ունեցան և կրել թիւրք կառավարութեան ողորմածութեան մասին և փանալ մուրիցը:

Նել հասարակաց կարծիքը, խարել, կեղծել, սրտել ամենամանածով, ամենամանածու կերպով: «Թշուառնի թշուառն է միշտ միտքը»: Նորէն այս թշուառները իրար օգնութեան ձեռք կը կարկանեն, իրար փոխարքած օգնութեան կը հասնեն, իրար ապաստան և օթեան կուտան նեղ, կարևոր պարագաներու մէջ:

ՍՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

«Standard» լրագիրը առաջարկում է պետութիւնների միջամտութիւնը կորչեցնելու քործերում չինական և եսպոնական զօրքերը կորէից հեռացնելու նպատակով, և խորհուրդ է տալիս այդ պետութեան կառավարութիւնը յանձնել միջազգային կոնֆէրենցիային:

«Արքայից հեռագրում են, որ կազմելի մայրը տիկին կարնին մի նամակ է ուղարկել, որով աղագում է նրան միջնորդել իր օրդուն ներսան շնորհելու համար:

«Միջինից հեռագրում են, որ Բանդիի սպանութեան գործի քննութիւնից երևաց, որ գոյութիւն ունի անարիստական մի դատարանութիւն: «Ֆիլադէլֆիայից հարցորում են, որ չինացիները պատերիցին 25,000 զինքեր Նոր-Անգլիայի գործարանատէրերին:

«Journal des Débats» լրագիրը (Բերլինի թղթակցի խօսքերով, գերմանական կառավարութիւնը վճռեց, հարկաւոր դէպքում, դէպի չինական ախերը ուղարկել Ռո-ժանէյթի և Աւստրալիայի ախերի մաս կանգնած նաւերը:

«ՄԱՍԿԻ ԶԵՆՈՒԳԻՐՆԵՐ»
ՉԻՒՄՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԵՑ
ՀՆՈՒՄ, 29 յուլիսի: Պաշտօնապէս յայտարարված է իտալիայի չեղքութեան մասին եսպոնական-չինական պատերազմում:

ՊԱՐՎ, 29 յուլիսի: Երոտեանների դատարանը Գիժմուտ, անարիստական պրոպագանդայի և կազմելիս գովարանելու համար գոտապարտեց երեք անարիստաներին զանազան պատժանքով:

5 տարվայ տաճանակի... 3 տարվայ քանակությունը...

ՊԵՏՆԵՐՎՈՐԳ, 30 յուլիսի: Հրատարակված են կա- նոններ պետական բանկից սուբսիդավորված փո- խառուածքի տարա համար գիրքատեսուծեանը...

ՊԵՏՆԵՐՎՈՐԳ, 30 յուլիսի: Այս ինչ կայտնական դրատարվածներ, մեկը 12,000 հոտուց բաղկացած, մյուսը 8,000 մարդուց բաղկացած...

ՊԵՏՆԵՐՎՈՐԳ, 30 յուլիսի: Այս ինչ կայտնական դրատարվածներ, մեկը 12,000 հոտուց բաղկացած, մյուսը 8,000 մարդուց բաղկացած...

ՉԲԻՈՒ, 30 յուլիսի: Կայտնական նաևաբանը յարձակվեց այսօր առաւօտ Վեյ-իայի վրա...

ՐԵՂԻՍՏ, 30 յուլիսի: Այսօր դալիս է Միլան թագաւորը:

ՊԵՏՆԵՐՎՈՐԳ, 29 յուլիսի: Պետերբուրգի բո- ռաւ կայտնական բանկերի գրաւական թղթեր թիֆլիսի 6%—10 1/2, 5%—10 1/2... Բուխարայի 6%—10 1/2, 5%—10 1/2...

Պետերբուրգի փողոցները գործարված են դի- րակներով, որոնք կրնան համարվել Վաշինգտոնի փողոցներին, որոնք կրնան համարվել Վաշինգտոնի փողոցներին...

Երևանի քաղաքային արխիվները, ս. սինոդը, լատական և քաղաքային արխիվները, ս. սինոդը, զինուորական և քաղաքային պահպանման բարձր պաշտո- նաները...

Պետերբուրգի քաղաքային կրթիտ. ընկերությունը, Պետերբուրգի քաղաքային կրթիտ. ընկերությունը...

Պետերբուրգի քաղաքային կրթիտ. ընկերությունը, Պետերբուրգի քաղաքային կրթիտ. ընկերությունը...

Պետերբուրգի քաղաքային կրթիտ. ընկերությունը, Պետերբուրգի քաղաքային կրթիտ. ընկերությունը...

ԱՐՄԵՆԻԱՆ, 31 յուլիսի: Այսօր քարտեզից

«Կնուտի» շտաբանով, Ֆրիդերիկ Զակոնի ա- ռաջուրով երեք, ճանապարհ ընկաւ հրատարակին...

ՎԻՆՆԱ, 31 յուլիսի: Միւս թագաւորը այսօր այցելեց կոմս Կալուսին, որի հետ երկար խորհրդակցութիւն ունէր: Միւս թագաւորը վաղը ճանապարհ է ընկնում դէպի Նիշ և մշտապէս կը ընկնի Սերբիայում:

ԼՈՆԴՈՆ, 31 յուլիսի: Կայտնակները երկը յարձակում գործեցին ինչպէս «Արտուր» նաւ- ճանապարհ վրա, բայց յետ մղվեցին:

ՄԱՍԿՈՎ, 31 յուլիսի: Մարտիկի ցեղերի մէջ Մազազանի շրջաններում մտքերի մեծ յուզումը է տիրում: Մազազանի նահանգապետը վախե- նում է յարձակումից. ետպանական կոյժնում պահանջում է պատերազմական նաւերի ներկայու- թիւնը:

ԱԼՅԻՐ, 31 յուլիսի: Կայտնակով են 12 սն- արիխաններ, մեծ մասամբ իտալական և գերմա- նական հրատարակներ. նրանք Ֆրանսիա կողմը կը գրաւեն արտասանան արտաբերելու համար:

Ս. ՊԵՏՆԵՐՎՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Table with columns for 'Յուլիսի 29-ին' and '30-ին', listing various items and prices.

Ս. ՊԵՏՆԵՐՎՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՆԵՐ

ԲՆԱԳԻՏ, համարաբանը նոր աւար- տած, կամե՛նում է լինել մի որ և դարձ- ցում ուսուցիչ բնագիտութեան և մակե- մատիկայի:

Հասցէն՝ Черезъ Елисаветполь въ Еленен- дорфъ, Имхану Зубабянъ. (№ 86) 2—3

Advertisement for 'Մեծ Արժանաւորութեան ՀՈՏԱՒԵՏ ՋԲԵՐ' featuring 'Պարսկական Եսսաման' and 'Պարսկական Եսսաման'.

ԱՐՄԵՆԻԱՆ, 31 յուլիսի: Այսօր քարտեզից

ՄԻՆԵՐՈՒԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Յ Հ Ա Մ Ա Ր

ՏԱՍՆԵՐԵԲԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթու- թիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել զործեսկան ճանապարհով հմուտ հարուստահներ: Աւարտողները ստանում են առանձին առարկայով:

Աւանդիլի առարկայք արանք են՝ 1) Առևտրական ճիշտութիւն, 2) Առևտ- րական Թուրքական ճիշտութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկա- յին), 4) Թուրքական ճիշտութիւն վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) գեղարվեստութիւն, վատ ձեռքի ուղղիլը:

Ուսուցիչ սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Մոյոյակում, Ալեքսանդր Բրիգոսովի տանը, № 9, Սերգիևսկայա և Նազորնայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս և էլը. Ծովանայի բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. (№ 62) 17—32

Երևանի հողէոր դպրոցում հարգանքով ընդունելու և վերաբնութիւնները սկսվելու են օգոստոս ամսի 20-ին: Նոր աշակերտ մտնելու համար պէտք է լինի տալ Հողաբարձութեանը, ներկայացնելով մեծրկական և ծաղիկ պատաւասման վկայական, իսկ միջաստան կամ երկրաստան ուսումնարաններում աւարտող աշակերտները պարտաւ- ար են ներկայացնել և իրանց ուսման վկայականը: Հերթակալ հողաբարձու Գ. Ա. քիմանց (№ 86) 2—3

Advertisement for 'Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ն Կ' (L. N. K. E. R. O. U. T. E. I. L. N. K.) featuring 'ՅՄ Ա Ղ Կ Ե Ա Յ Օ Գ Ը Կ Օ Լ Օ Ն Ի'.

Ազգիս Վեհագորտ Հայրապետը հրամայել է գործարկել Հայկական դպրոցներում, որպէս ձեռնարկ, իմ աշխատասիրած

ՀԱՄԱՌՈՏ ԳՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐ

Յայտնելով այս ի զիտութիւն դպրոցական վարչութեանը՝ ինքուրում ենք ցանկացողներին առ այժմ դիմել ուղղակի մեզ այս հասցէով: Թիֆլիս, Նիգուհեան փողոց, տուն № 45: Գիրքը կազմած է և արժէ՝ 1) հատով գրողներին 60 կ., 2) տասնից մինչև յի- սուն գրողներին 55 կ., 3) յիսունից մինչև հարիւր գրողին 50 կ., 4) դպրոցական վարչութիւնից վկայված չքաւոր աշակերտներին ու աշակերտուհիները կարող են վճար- ելի 40 կ.: ճանապարհածախը գրողների վրա է: Սարգիս քահանայ Բեգուադարեանց (№ 67) 92—100 (Կ. շ.)

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ա. Ս. ԱՐԻՍԱԿԵԱՆԻ ՊԱՇՏԵՍ ԵՒ ՎԱՋԱՌԱՏՈՒՆ

գեղերի, մըրթին գեղեցկացող և հոտաւետ, նոյնպէս և սառդ- շապահական նիւթերի և անտեսական դործիքներ, բացված է կուկիպում, վօրոնցովի արձանի հանդէպ, բժշկապետ Նաւասարդեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ (№ 67) 92—100 (Կ. շ.)

Advertisement for 'НВМЕЦЕАЯ ГОСТИНИЦА' (HOTEL NIEMIECKI) and 'HOTEL NIEMIECKI, ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀՈՒՐՈՒՆՈՅ'.

Advertisement for 'Ольфакториумъ Нудилинъ' (OLIFACTORIUM NUDILIN) featuring 'М. Л. ЖИРМУНСКАГО'.

Միշոճ ԽԱՐԻՈՒՍԻ ՊԵՄ 'Ольфакториумъ Нудилинъ' (№ 21) 95—130 (շ.)